

**Good Governance; A Tool for Sustainable Development of Protected Areas
Case Study: Oshtoran-kuh Lorestan Protected Area**

Document Type
Research Paper

Leila Liriaei¹, Hasan Esmacilzadeh^{*2}, Romina Sayahnia³

Received 2024/06/04

1. PhD Student in the Dept. of the Environmental Planning and Design, Environmental Sciences Research Institute, Shahid Beheshti, Tehran, Iran.
2. Associate Professor, Dept. of the Environmental Planning and Design, Environmental Sciences Research Institute, Shahid Beheshti, Tehran, Iran.
3. Assistant Professor, Dept. of the Environmental Planning and Design, Environmental Sciences Research Institute, Shahid Beheshti, Tehran, Iran.

Accepted 2024/09/23

DOI: 10.22034/eiap.2025.217511

Abstract

In recent years, several factors have caused the unsustainability of the protected areas in the country, among which we can mention things such as the interference of various institutions in the management of these areas, excessive tourism, unprincipled grazing, destruction of habitats, etc. Oshtoran-kuh Protected Area is among the mentioned areas that due to the lack of sufficient supervision, low efficiency of local projects, lack of detailed planning for the protection of natural areas, economic and livelihood problems of local communities, exploitation of mines, The weak participation of local communities and the like is facing unsustainability in various dimensions. In the current research, an attempt has been made to realization the sustainable development of Oshtoran- kuh protected area by using the good governance approach. The research method is based on the causal method. Documentary and survey methods have been used in data collection. For this purpose, a questionnaire was used to collect the data required for the research. The reliability of the data obtained from the questionnaire was done by calculating Cronbach's alpha. data analysis was done based on quantitative methods (Descriptive and inferential statistical tests). For this purpose, the average, standard deviation, and coefficient of variation of each of the research variables have been investigated for the comparative investigation of the research dimensions. The Kolmogorove-Smirnov test was used to check the normality of the data, and the Somers'd test was used to check the correlation of the data. The territory of the research is Oshtoran-kuh protected area, which is located in Lorestan province. The findings show that the status of governance in the studied area is weak and the degree of sustainability is in the medium level based on the Likert scale. The product of sustainability shows the appropriate state of the socio-cultural dimension and the average state of other dimensions. The findings of the research indicate the existence of a relatively direct relationship between the good governance approach and sustainable development in the studied area.

Keywords: Sustainability, Unsustainability, Natural resource management, Planning, Protected areas

* Corresponding author:

Email: esmacilzadeh2000@gmail.com

Introduction

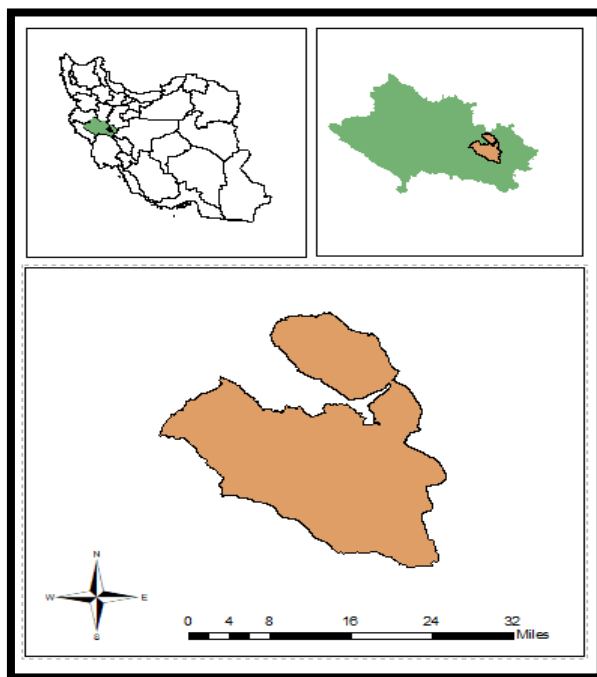
Currently, one of the most important issues that the world is facing is the issue of the environment and how to protect it against widespread threats from human societies (Mododi Arkhodi et al., 2021). Protected areas are considered as the main tool in global efforts to protect natural resources (Jafari et al., 2023). The purpose of registering these areas as protected areas is to provide conditions for the protection, restoration or improvement of habitats and species due to scientific, economic, educational and recreational values (Khodaverdizadeh et al., 2014). In the current management model, the government, as the trustee of the management and preservation of protected areas, has only paid attention to the creation of these areas and has not provided a systematic model for the exploitation of these areas (Soltanizoghi et al., 2019). It has caused the destruction of habitats by local residents for livelihood (Majnonian, 1993), illegal hunting, deforestation (Hosseini, 2021) and land use change (Sobhani & Danehkar, 2023) due to the lack of strict laws (Momeni & Imeni Gheshlagh, 2019). Oshtoran-kuh region is one of the protected areas of Iran that has been exploited by different communities and has been exposed to instability and destruction due to the emergence of some social and environmental problems (Mafigholami & Mahmoodi, 2015). Currently, among the international forums, using the good governance approach is the only way out of the instability in the protected areas (Payste et al., 2022). The reason for this is participatory, consensus-oriented (Swapan, 2016), accountability, transparency (Guggisberg et al., 2021), accountability (Lockwood, 2010), efficiency and effectiveness, justice-oriented (Unterhitzenberger & Moeller, 2021) and law-oriented in the approach of good governance (Haririan Tavakoli et al., 2022).

Methodology / Study Area

The research method is quantitative and it is a causal method. Data collection was based on documentary-survey methods. A questionnaire was used to collect data. To analyze the obtained data, a variety of descriptive statistical tests such as mean, variance, and standard deviation have been used. In order to analyze the level of stability in Oshtoran-kuh protected area, the average of the samples has been investigated. Also, to investigate the relationship between good governance and sustainable development in the studied area, Somers'd correlation coefficient was used. The statistical population studied in the research were the local communities living in Oshtoran-kuh protected area located in Lorestan province. The reliability of the data obtained from the questionnaire was done by calculating Cronbach's alpha. To check the validity of the research, face validity has been used. The sample volume calculated using Cochran's formula is equal to 360. The zoning of the items is based on the Likert scale; So that number one is very weak, number two is weak, three is average, four is good and five is very good.

Results

The amount of each of the variables of good governance in Oshtoran-kuh protected area has been calculated. Based on this, it can be said that the variables of participation, rule of law, collective agreement and effectiveness have been calculated on a medium Likert scale. Also, the variables of accountability, responsibility, justice, transparency and intelligence have been calculated on a weak Likert scale. Based on this, it can be considered that the highest amount is related to the variable of rule of law, then the variable of collective agreement and the variable of participation. The lowest amount is related to the variable of intelligence. In the dimension of sustainable development, the mean, standard deviation, and coefficient of variation of each of its variables have been calculated separately. According to the obtained information, it can be mentioned that the highest amount in the dimension of sustainable development is related to the socio-cultural variable. This variable is calculated according to the Likert scale. After that, environmental-physical and economic-institutional variables are the second and third respectively. Both environmental-physical and economic-institutional variables have been calculated on a moderate Likert scale. Somers'd was conducted to determine the relationship between good governance and sustainable development among 360 participants. There was a strong and positive correlation between good governance and sustainable development, which was statistically significant ($p \leq 0.01$, $d = 0.437$). This situation shows that achieving sustainable development in the mentioned region is influenced by good governance.

The location of Oshtoran-kuh protected area in Lorestan province

Discussion

The results show that the level of good governance in Oshtoran-kuh protected area is weak. This is due to the existence of the traditional management system and the lack of supervisory concepts, which has been shown in several studies, including Poorahmad et al (2018), Hadibegloo et al (2017), Malekhoseini (2016), Hekmatnia et al (2016) and Ladoni et al (2023). The second reason that can be mentioned for the weak level of good governance in the studied region is the low and lack of belief in the participatory system in the management of the region. Among the obstacles of this, we can mention the lack of promotion of participation in the management system, the lack of participation in the region, the existence of a centralized system in the regional management structure, and the lack of promotion of social capital and trust building among the local people. Among the reasons for the weak participation in these areas, we can mention the low level of education and the lack of awareness and understanding of the local communities, especially women, regarding the benefits of the protected area and the consequences of the destruction of its resources. In this regard, it can be mentioned that the results are in line with the results obtained in Darmiani et al.'s research in 2014. In his research, Najafikashkouli (2021) considers women to be the main factor in the transmission of environmental culture and literacy to future generations and mentions that if environmental culture is internalized in mothers, they can well understand these concepts. pass on to their children.

Conclusion

With the intensification of habitat destruction, indiscriminate harvesting of natural resources, reduction of biodiversity, increasing effects of climate change and improper management of natural resources, attention should be paid to new and efficient management methods to achieve sustainable development in protected areas. has gained double importance. According to what has been said, it is suggested that, first of all, policy makers and decision makers of related organizations should use scientific approaches, such as the good governance approach, in the development of protected areas, including the Oshtoran-kuh area. to achieve sustainable development. Because this approach, by using variables such as participation, rule of law, accountability, collective agreement, effectiveness, transparency, responsibility, justice and smartness, not only prevents indiscriminate tourism, unprincipled grazing and destruction. ecosystem, but it will improve the quality of administration of this region and increase sustainability in different dimensions. Currently, various organizations are engaged in different activities in this area (Cultural Heritage Organization, Municipalities, Governor's Office, Tourism Organization, Ministry of Roads and Urban Development, etc.). It is necessary to

design an integrated management system with the presence of various stakeholders along with the environmental organization in order to prevent widespread instability and upset the ecological balance of the region.

References

- Darmiani, N., Kiadaliri, H., Bijani, M., & Veisanloo, F. 2015. Affecting Factors on Participation of Forests Rural Dwellers toward Oshtorankoo Forests Management in Doroud Township, Iran. *Environmental science*, (13)3: 51-62 [In Persian].
- Guggisberg, S., Jaeckel, A., & Stephen, T. 2021. Transparency in fisheries governance: Achievements to date and challenges ahead. *Marine Policy*, 126.
- Hadibegloo, H., Sarvar, R., & Noori, A. 2018. Explanation of good governance of good urban governance with emphasis on location smart growth; case study: city of Tehran. *Urban management*, 52: 189-204 [In Persian].
- Haririan Tavakoli, E., Farasatkah, M., Shirzad Kebria, B., & Hamidifar, F. 2022. The Transition from State-Centered Governance to Good Governance in Higher Education: A Grounded Theory Study. *Research and planning in higher education*, 28: 43-68 [In Persian].
- Hekmatnia, H., Mousavi, M.N., Afshani, A.R., & Maleki, M. 2017. Analysis of urban good governance in Iran (Case study: Ilam city). *Geographical analysis of space*, 24: 143-152 [In Persian].
- Hosseini, S.F. 2021. The Quantification of Landscape Metrics in the Protected Areas: The Case Study of Sorkhabad Protected Area, Zanjan Province, Iran. *Town & Country Planning*, 13: 545-565 [In Persian].
- Jafari, A., Mortazavi, S. & Hosseini, S.H. 2023. Investigati on the Effectiveness of Protected Areas in Hyrcanian Forests, Iran. *Ecology of Iranian Forests*, 10: 10-29 [In Persian].
- Khodaverdizadeh, M., Khalilian, S., Hayati, B., & Pishbahar, E. 2014. Estimation of Monetary Value of Functions and Services in Marakan Protected Area with Choice Experiment Method. *AESI*. 10: 267-290 [In Persian].
- Ladoni, A., Pour Ahmad, A., Ziyari, K., Farhoudi, R., Zanganeh Shahraki, S. 2023. Integrated coastal zone management with a good governance approach (Kish Island case example). *Applied Research of Geographical Sciences*, 23: 259-277 [In Persian].
- Lockwood, M. 2010. Good governance for terrestrial protected areas: A framework, principles and performance outcomes. *Environmental Management*, 91: 754-766.
- Mafigholami, D., & Mahmoodi, B.A. 2015. Application of FAHP method in prioritizing factors of destruction of protected areas (Case study: Oshtoran-Kuh protected area of Lorestan Province). *International conference on architecture, urban planning, civil engineering, art and environment*. Tehran. Iran.
- Majnonian, H. 1993. National parks and protected areas (values and functions). *Environmental Protection Organization*.
- Malekhoseini, A. 2017. A review of the role of good urban governance in the management and planning of tourism in Semnan. *New attitudes in human geography*, (9)3: 2-23 [In Persian].
- Mododi Arkhodi, M., Ferdowsi, S., & Boroumand, R. 2021. Investigating the effects of tourism in protected areas (case study: Shaskouh Protected Area, South Khorasan). *Geography and regional development*, 19: 263-291 [In Persian].
- Najafi Kashkouli, S. 2021. The role of women in achieving and protecting the environment. *law dude*, 17: 1029-1044 [In Persian].
- Payste, M., Kolahi, M., & Omranian Khorasani, H. 2022. Promoting Natural Resource Management with an Emphasis on Good Governance. *Rangeland*, 16(1): 140-157 [In Persian].
- Poorahmad, A., Piri, E., Mohammadi, Y., Parsa, S., & Heydari, S. 2018. Good Urban Governance in Urban Neighborhoods (Case: Marivan City). *IUESA*, 6 (24) :81-98 [In Persian].
- Sobhani, P., & Danehkar, A. 2023. The trend of land use changes and the level of ecological risk in the Hara Protected Area. *Sustainable Development of Geographical Environment*, 5: 1-19 [In Persian].
- Soltanzoghi, A., Serajaldin, A., & Fattahi Ardakani, A. 2019. Evaluation and prioritization of management strategies of protected areas in Hamadan province. *Environmental science*, 45: 625-643 [In Persian].
- Swapan, M.S.H. 2016. Who participation and who doesn't? Adapting community participation model for developing countries. *Cities*, 53: P 70-77.
- Unterhitzenger, CH., & Moeller, D. 2021. Fair project governance: An organizational justice approach to project governance. *Project Management*, 39: 683-696.

حکروایی خوب؛ ابزاری برای توسعه پایدار مناطق حفاظت شده (مطالعه موردی: منطقه حفاظت شده اشترانکوه لرستان)

لیلا لیریائی^۱، حسن اسماعیل‌زاده^{۲*}، رومینا سیاح‌نیا^۳

۱. دانشجوی دکتری گروه برنامه‌ریزی و طراحی محیط، پژوهشکده علوم محیطی، دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ایران
۲. دانشیار گروه برنامه‌ریزی و طراحی محیط، پژوهشکده علوم محیطی، دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ایران
۳. استادیار گروه برنامه‌ریزی و طراحی محیط، پژوهشکده علوم محیطی، دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ایران

تاریخ پذیرش مقاله: ۱۴۰۳/۰۷/۰۲

تاریخ وصول مقاله: ۱۴۰۳/۰۳/۱۵

چکیده

طی سال‌های اخیر، عوامل متعددی باعث ناپایداری مناطق حفاظت شده در کشور شده‌اند که از آن جمله می‌توان به مواردی نظیر دخالت نهادهای مختلف در اداره این مناطق، گردشگری بی‌رویه، چرای غیراصولی، تخریب زیستگاه‌ها و غیره اشاره کرد. منطقه حفاظت شده اشترانکوه از جمله مناطق یاد شده است که به دلیل فقدان نظارت کافی، کارایی پایین پروژه‌های محلی، عدم برنامه‌ریزی دقیق برای حفاظت از عرصه‌های طبیعی، مشکلات اقتصادی و معیشتی جوامع محلی، بهره‌برداری از معادن، ضعف مشارکت اجتماعات محلی و نظایر این با ناپایداری در ابعاد مختلف مواجه است. در پژوهش حاضر تلاش شده است تا با بهره‌گیری از رویکرد حکروایی خوب به تحقق توسعه پایدار منطقه حفاظت شده اشترانکوه کمک گردد. روش پژوهش مبتنی بر روش علی است. در گردآوری داده‌ها از شیوه‌های اسنادی و پیمایشی استفاده شده است. به این منظور برای جمع‌آوری داده‌های مورد نیاز پژوهش از پرسشنامه استفاده شده است. پایایی داده‌های حاصل از پرسشنامه از طریق محاسبه آلفای کرونباخ انجام شده است. تحلیل داده‌ها بر اساس روش کمی (آزمون‌های آماری توصیفی و استنباطی) انجام شده است. بدین منظور به بررسی میانگین، انحراف معیار و ضریب تغییرات هر یک از متغیرهای پژوهش جهت بررسی تطبیقی ابعاد پژوهش پرداخته شده است. برای بررسی نرمال بودن داده‌ها از آزمون کولموگروف-اسمیرنوف و جهت بررسی میزان همبستگی داده‌ها از آزمون دی‌سامرز استفاده شده است. قلمرو تحقیق، منطقه حفاظت شده اشترانکوه است که در استان لرستان واقع شده است. یافته‌ها نشان می‌دهد که وضعیت حکروایی در محدوده مورد مطالعه بر اساس طیف لیکرت در مقیاس ضعیف و میزان پایداری در وضعیت متوسط قرار دارد. نتایج پایداری نشان‌دهنده وضعیت مناسب بعد اجتماعی-فرهنگی و وضعیت متوسط سایر ابعاد است. یافته‌های پژوهش، حاکی از وجود یک رابطه نسبتاً مستقیم بین رویکرد حکروایی خوب و توسعه پایدار در محدوده مورد مطالعه است.

کلیدواژه‌ها: پایداری، ناپایداری، مدیریت منابع طبیعی، برنامه‌ریزی، مناطق حفاظت شده.

سرآغاز

در حال حاضر یکی از مهمترین مسائلی که جهان با آن مواجه است، مسئله محیط‌زیست و چگونگی حفاظت از آن در مقابل تهدیدات گسترده از سوی جوامع انسانی است (Mododi Arkhodi et al., 2021). مناطق حفاظت شده به عنوان اصلی‌ترین ابزار در تلاش‌های جهانی برای حفاظت از منابع طبیعی محسوب می‌شوند (Jafari et al., 2023). هدف از ثبت این مناطق به عنوان منطقه حفاظت شده، فراهم‌آوری شرایط برای حفاظت، بازسازی و یا بهسازی زیستگاه‌ها و گونه‌ها به خاطر ارزش‌های علمی، اقتصادی، آموزشی و تفریحی است (Khodaverdizadeh et al., 2014). در الگوی مدیریتی فعلی، دولت به عنوان متولی مدیریت و حفظ مناطق حفاظت شده، تنها به ایجاد این مناطق توجه داشته و الگویی نظام‌مند برای بهره‌برداری از این مناطق ارائه نداده است (Soltanizoghi et al., 2019)، امری که موجب تخریب زیستگاه‌ها از طرف ساکنین محلی برای امرار معاش (Majnonian, 1993)، شکار بی‌رویه، جنگل‌تراشی (Hosseini, 2021) و تغییر کاربری اراضی (Sobhani & Danehkar, 2023) ناشی از نبود قوانین سخت‌گیرانه گشته است (Momeni & Imeni Gheshlagh, 2019). مهمترین نقشی که مناطق حفاظت شده در جهت توسعه پایدار ایفا خواهند کرد حفاظت از اکوسیستم و تنوع ژنتیکی برای دستیابی به فواید بالقوه علمی، زیبایی‌شناسی، اقتصادی و اجتماعی آتی خواهد بود. استفاده از منابع طبیعی در کشورهای در حال توسعه امری انکارناپذیر است، اما آن‌چه اهمیت دارد، توجه به پایداری این مناطق و منابع آن‌ها است (Majnonian, 2003). منطقه اشترانکوه از جمله مناطق حفاظت شده ایران است که تحت بهره‌برداری جوامع مختلف بوده و به دلیل بروز و ظهور برخی مشکلات اجتماعی و محیط‌زیستی در معرض ناپایداری و تخریب قرار گرفته است. از جمله مشکلات و تهدیدهای منطقه حفاظت شده اشترانکوه می‌توان به چرای بی‌رویه دام و شکار غیرمجاز (Mafigholami & Mahmoodi, 2015)، عدم برنامه‌ریزی دقیق برای حفاظت از عرصه‌های طبیعی، مشکلات اقتصادی و معیشتی جوامع محلی (Kheyri et al., 2021)، فرسایش خاک (Rahimi & Barghjelveh, 2020)، قطع درختان، بوته‌کشی، تبدیل اراضی، جاده‌سازی، بهره‌برداری از معادن، خطوط انتقال نیرو، چرای بی‌رویه و فعالیت‌های نظامی (Majnonian, 2000).

شکندگی بالای اکوسیستم آن در نتیجه وضعیت اقلیمی و زمین‌شناسی و دیگر عوامل طبیعی حاکم (Moradipour et al., 2023) اشاره کرد. از دلایل شکل‌گیری این امور می‌توان به ضعف مدیریت (Shabani et al., 2017)، پایین بودن سطح مشارکت اجتماعات محلی و نهادهای غیر دولتی (Abedi Servestani, 2015)، فقدان نظارت کافی (Ardakani et al., 2021) و کارایی پایین پروژه‌های محلی (Yousefi et al., 2016) اشاره کرد. بدیهی است که تداوم این امر می‌تواند به ناپایداری‌های گسترده در ابعاد محیطی - فیزیکی، اجتماعی - فرهنگی و اقتصادی - نهادی منجر گردد. بدین منظور در پژوهش حاضر سعی شده تا بلکه گره‌ای از مشکلات بیشمار این منطقه باز گردد، مدیریت ناپایدار آن را تا حد امکان اصلاح نموده و ادامه مسیر را به سوی پایداری هدایت کرد. پایداری در مناطق حفاظت شده، به شدت در حال افول و تنزل بوده و دلیل اصلی آن، ضعف مدیریت است (Bennett & Dearden, 2014). برای دستیابی به همکاری میان ذینفعان و مدیریت پایدار منطقه حفاظت شده، لازم است، یک مشارکت بر پایه تحقق اهداف مشترک پدید آید (Rodriguez et al., 2019). به طور عمده زمانی که صحبت از پایداری مناطق حفاظت شده می‌شود، تمرکز اصلی روی مبحث تنوع‌زیستی است و نوع مدیریت و حکمروایی مناطق حفاظت شده نادیده گرفته می‌شوند (Gordon et al., 2021). در حال حاضر در میان مجامع بین‌المللی بهره‌گیری از رویکرد حکمروایی خوب، تنها راه خروج از ناپایداری در مناطق حفاظت شده است (Payste et al., 2022). دلیل این امر، مشارکتی بودن، اجماع محوری (Swapan, 2016)، مسئولیت‌پذیری، شفافیت (Guggisberg et al., 2021)، پاسخگویی (Lockwood, 2010)، کارایی و اثربخشی، عدالت محوری (Unterhitzberger & Moeller, 2021) و قانون محوری در رویکرد حکمروایی خوب است (Haririan Tavakoli et al., 2022).

انجام این پژوهش با توجه به این که می‌تواند از یک سو به توسعه استفاده از رویکردهای علمی در بین سیاست‌گذاران و سازمان‌های متولی در اجرای پروژه‌های مختلف در مناطق حفاظت شده منجر شود؛ و از سوی دیگر امکان سنجش دقیق کیفیت حکمروایی و توسعه پایدار این مناطق را فراهم می‌سازد، مهم و ضروری است. مهمترین هدف این پژوهش، بررسی رابطه بین حکمروایی خوب و توسعه پایدار در منطقه حفاظت شده اشترانکوه است. در این راستا

است. (Ziaei & Madani et al., 2016) به بررسی حکمرانی خوب در گردشگری مناطق حفاظت شده با تاکید بر مناطق حفاظت شده یزد پرداخته‌اند. نتایج این تحقیق نشان داد حکمرانی مشارکتی از نوع بخش خصوصی - جامعه محلی بهترین شیوه مدیریتی است. (Payste et al., 2022) به بررسی ارتقاء مدیریت منابع طبیعی با تاکید بر حکمروایی خوب پرداخته‌اند. نتایج این پژوهش نشان می‌دهد جهت بهبود و ارتقا مدیریت منابع طبیعی لازم است نهادهای مدیریتی بیشتر بر معیارهای حکمروایی خوب تمرکز داشته باشند. (Faghihhabi, 2020) با بررسی حکمرانی مطلوب محیط‌زیستی و توسعه پایدار به این نتیجه می‌رسد که حکمرانی خوب محیط‌زیستی برای دستیابی به توسعه پایدار و حفاظت از محیط‌زیست ضروری است. حکمرانی خوب در واقع ابزار مهمی برای کاهش تنش‌ها در داخل و بین کشورها در استفاده از منابع طبیعی است. (Ordonez, 2021) در پژوهش خود به بررسی و تحلیل حکمروایی خوب برای برقراری مدیریت پایدار جنگل‌های شهری در ملبورن استرالیا می‌پردازد. نتایج این تحقیق نشان می‌دهد مدیران می‌بایست با همه گروه‌های ذینفع همکاری مطلوب و موثر داشته باشند. از طرفی نظارت بر اثرات جمعی، ساختارهای تصمیم‌گیری، کارایی تصمیمات اتخاذ شده و مشروعیت آن‌ها در درجه اهمیت بالایی قرار دارند. (Yunitawati & Clifton, 2021) در تحقیق خود به تجزیه و تحلیل حکمروایی خوب در منطقه حفاظت شده دریایی نوسا پیندا در بالی اندونزی پرداخته‌اند. نتایج این پژوهش نشان می‌دهد پس از واگذاری مدیریت منطقه مذکور به دولت و دیگر موسسات دولتی، کاهش قابل توجهی در انگیزه‌ها و عدم اطمینان در مورد مدیریت منطقه در میان ذی‌نفعان محلی پدیدار شده است. به طور کلی عدم همکاری سازمان‌های غیردولتی و مردم در مدیریت و حاکمیت منطقه حفاظت شده منجر به بروز کاستی‌های قابل توجهی در زمینه‌های اقتصادی، قانونی و مشارکتی و نیز کاهش اثربخشی حکمروایی در منطقه حفاظت شده گشته است. (Bernat & Clifton, 2021) در پژوهش خود اثربخشی میزان حکمروایی خوب در منطقه حفاظت شده پونتادوماناییک در گواتمالا را مورد بررسی قرار دادند. نتایج این پژوهش نشان می‌دهد که توافقات راهبردی بین جوامع محلی و سازمان‌های غیر دولتی انگیزه‌های اقتصادی و مشارکتی را برای مدیریت بهتر با موفقیت بالاتر فراهم می‌کند. این پژوهشگران توصیه می‌کنند برای ایجاد حکمروایی خوب می‌بایست مشوق‌های مشارکتی را مورد بازنگری قرار داد و

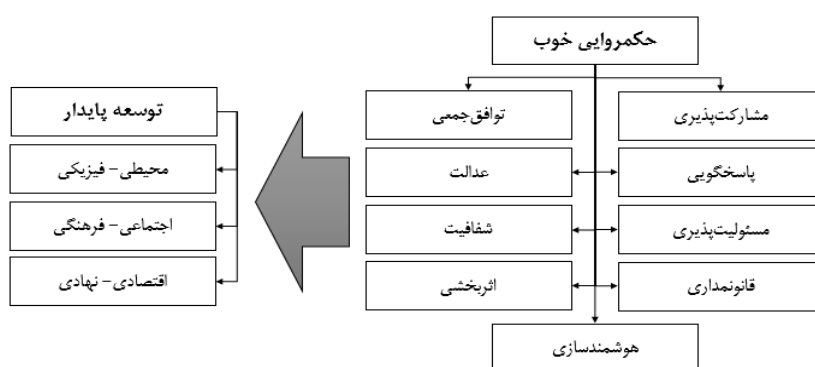
مهمترین سوالات پژوهش عبارتند از: ۱. میزان حکمروایی خوب در منطقه حفاظت شده اشترانکوه از چه وضعیتی برخوردار است؟ و ۲. میزان توسعه پایدار در منطقه حفاظت شده اشترانکوه چقدر است؟

ادبیات تحقیق

کمیسیون جهانی حفاظت از منابع طبیعی (IUCN) منطقه حفاظت شده را این گونه تعریف می‌کند: یک فضای جغرافیایی مشخص، به رسمیت شناخته شده، اختصاص داده شده و مدیریت شده از طریق قانون یا سایر ابزارهای موثر برای دستیابی به حفاظت طولانی مدت از طبیعت با خدمات اکوسیستم مرتبط و ارزش‌های فرهنگی (Bimonte & Stabile, 2024). بدیهی است که اداره این مناطق به دلیل اهمیت حفظ تنوع‌زیستی (Sheikhakbari, 2022)، تفرج و توریسم (Tabibian, 2022) و ذخیره و ترسیب کربن (Fadaei et al., 2020) حساسیت بالایی دارد.

پژوهش‌های متعددی در خصوص مدیریت این مناطق تدوین شده است که برخی از آن‌ها به مدیریت یکپارچه (Abdali et al., 2019)، مدیریت محلی و مشارکتی (Safarialamouti et al., 2022) اشاره کرده‌اند. در ارتباط با بررسی مدیریت پایدار در مناطق حفاظت شده و منابع طبیعی پژوهش‌های متفاوتی در داخل و خارج از کشور به طرق مختلف انجام شده است. (Nikandish et al., 2019) پژوهش خود را با هدف شناسایی و تحلیل مخاطرات محیط‌زیستی تهدید کننده منطقه حفاظت شده و پارک ملی دز انجام داده‌اند. در نهایت پژوهشگران پیشنهاد می‌کنند آگاهی از تجربیات مردم محلی و بهره بردن از فناوری‌های نوین و نیز مدیریت تلفیقی و برنامه‌ریزی دقیق می‌تواند رسیدن به توسعه پایدار را در این مناطق میسر نماید. (Mohseni et al., 2018)، در پژوهش خود به ارزیابی اثربخشی مدیریتی مناطق حفاظت شده دز، شیمبار و کرایبی پرداخته‌اند. نتایج این تحقیق نشان می‌دهد که بالا بودن میزان تشریک مساعی مدیریت مناطق حفاظت شده با جوامع محلی موجب دستیابی به مدیریت پایدار در این مناطق خواهد شد. (Soltanizoghi et al., 2019) در پژوهش خود به ارزیابی و اولویت‌بندی استراتژی‌های مدیریت مناطق حفاظت شده استان همدان پرداخته‌اند. طبق نتایج این پژوهش، تدوین یک ابزار مناسب برای مدیریت و تصمیم‌گیری در مناطق حفاظت شده که چارچوبی عملی برای توسعه پایدار منطقه را فراهم کند ضروری

حفاظتی اشاره کرد. این پژوهش استدلال می‌کند در صورتی که رویکرد حکمروایی خوب، با برخورداری از مشخصه‌های مختلفی همچون مشارکت‌پذیری، پاسخگویی، مسئولیت‌پذیری، قانونمداری، توافق جمعی، عدالت، شفافیت، اثربخشی و هوشمندسازی، برای اداره مناطق حفاظت شده مورد استفاده قرار گیرد، به بهترین نحو ممکن، می‌تواند مدیریت این مناطق را به سوی پایداری سوق دهد. بر این اساس مدل نظری تحقیق به شکل (۱) ارایه می‌شود.

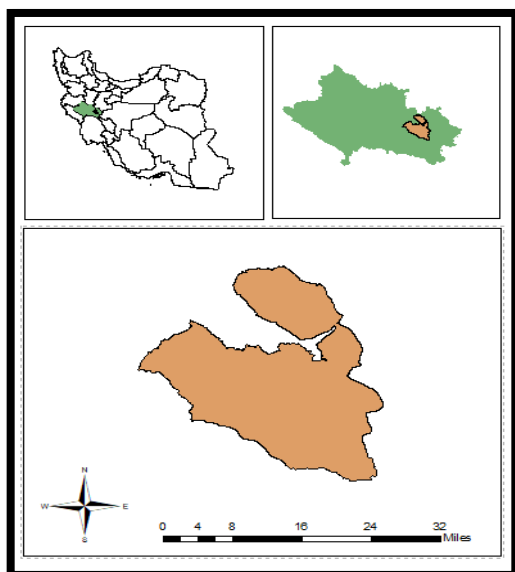
شکل (۱): مدل نظری تحقیق

دست آمده از انواع آزمون‌های آماری توصیفی از قبیل میانگین، واریانس و انحراف معیار بهره‌گیری به عمل آمده است. جهت تجزیه و تحلیل میزان پایداری در منطقه حفاظت شده اشترانکوه به بررسی میانگین نمونه‌ها اقدام شده است.

مواد و روش‌ها

منطقه رویشی زاگرس یکی از اکوسیستم‌های ارزشمند ایران از نظر اکولوژیکی محسوب می‌شود؛ اشترانکوه از جمله مناطق شاخص موجود در اکوسیستم ارزشمند زاگرس است که در حفظ تنوع‌زیستی گیاهی و جانوری، حفظ آب و خاک، ایجاد چشم‌انداز زیبا و ایجاد پناهگاه امن حیات‌وحش نقش بارزی بر عهده دارد (Nowjavan, 2018). لرستان سرزمینی کوهستانی است و به جز چند دشت محدود، سراسر آن را کوه‌های زاگرس پوشانده است. منطقه حفاظت شده اشترانکوه با مساحت ۹۸۴۰۰ هکتار در جنوب و جنوب‌شرقی شهرستان دورود و غرب شهرستان‌های ازنا و الیگودرز واقع شده است. این منطقه از سال ۱۳۴۰ و با نام قرق اختصاصی تیان، شکار ممنوع اعلام شد. سپس از سال ۱۳۴۹ و با افزوده شدن عرصه‌های طبیعی مجاور به منطقه حفاظت شده ارتقا یافت (Liryaei et al., 2022). موقعیت منطقه حفاظت شده اشترانکوه در شکل (۲) نشان داده شده است.

روش پژوهش کمی بوده و از نوع روش علی است. گردآوری داده‌ها مبتنی بر روش‌های اسنادی- پیمایشی بوده است. برای جمع‌آوری داده‌ها از پرسشنامه استفاده شده است. برای تحلیل داده‌های به

شکل (۲): موقعیت منطقه حفاظت شده اشترانکوه در استان لرستان

طریق محاسبه آلفای کروناخ انجام شده است. برای بررسی روایی پژوهش، از روایی صوری بهره برده شده است. حجم نمونه با استفاده از فرمول کوکران محاسبه شده برابر با ۳۶۰ است. پهنه‌بندی گویه‌ها بر اساس طیف لیکرت انجام شده است؛ به طوری که عدد یک خیلی ضعیف، عدد دو ضعیف، سه متوسط، چهار خوب و پنج خیلی خوب محاسبه شده است.

همچنین برای بررسی ارتباط بین حکمروایی خوب و توسعه پایدار در محدوده مورد مطالعه از ضریب همبستگی Somers'd بهره‌گیری به عمل آمده است. جامعه آماری مورد مطالعه پژوهش، اجتماعات محلی ساکن در منطقه حفاظت شده اشترانکوه واقع در استان لرستان بوده‌اند. اطلاعات جمعیتی روستاهای مورد مطالعه در جدول (۱) ذکر شده است. پایایی داده‌های حاصل از پرسشنامه از

جدول (۱): حجم نمونه جوامع آماری مورد مطالعه (Source: Dehriariha, 2024)

نام روستا	جمعیت (نفر)	درصد	تعداد کل نمونه (نفر)	تعداد نمونه مردان (نفر)	تعداد نمونه زنان (نفر)
احمدآباد	۲۸	۰٪/۴۸	۲	۱	۱
برآفتاب	۱۱۰	۱٪/۹	۷	۴	۳
بیدستانه	۲۳۰	۳٪/۹۷	۱۴	۷	۷
تیان	۶۲۳	۱۰٪/۷۵	۳۹	۲۱	۱۸
تی	۱۵۹	۲٪/۷۴	۱۰	۵	۵
جله	۳۸	۰٪/۶۵	۲	۱	۱
چشمه‌سرنجه	۴۶۹	۸٪/۱	۲۹	۱۵	۱۴
درب‌آستانه	۱۹۷	۳٪/۴	۱۲	۶	۶
دره‌اسپهر	۱۸۳	۳٪/۱۶	۱۲	۶	۶
دره‌تخت	۴۱۷	۷٪/۱۹	۲۶	۱۴	۱۲
دره‌چنار	۱۵۱	۲٪/۶	۱۰	۵	۵
راکن‌سفلا	۵۴	۰٪/۹۳	۳	۲	۱
راکن‌علیا	۲۳	۰٪/۴	۱	۱	-
سراوند	۳۰۵	۵٪/۲۶	۱۹	۱۰	۹
سیوله	۲۰۲	۳٪/۴۸	۱۲	۶	۶
شنگان	۱۳۰	۲٪/۲۴	۹	۵	۴
عمارت	۶۱۲	۱۰٪/۵۶	۳۸	۲۰	۱۸
قلعه‌رستم	۵۸۸	۱۰٪/۱۴	۳۶	۱۹	۱۷
کمندان	۶۸۱	۱۱٪/۷۵	۴۲	۲۳	۱۹
نصرت‌آباد	۴۶۲	۷٪/۹۷	۲۹	۱۵	۱۴
وزمدر	۱۳۴	۲٪/۳۱	۸	۴	۴
مجموع	۵۷۹۶	٪/۱۰۰	۳۶۰	۱۹۰	۱۷۰

نتایج و یافته‌ها

الف: یافته‌های توصیفی

نتایج حاصل از یافته‌های توصیفی تحقیق نشان می‌دهد، عمده جمعیت منطقه در بازه سنی ۳۰ تا ۴۵ سال قرار دارد. ۱۹۰ نفر از حجم نمونه را مردان و مابقی را زنان تشکیل می‌دهند. بیش از ۷۷ درصد از جمعیت مورد مطالعه متأهل بوده و اکثر قریب به اتفاق جمعیت منطقه مطالعاتی دارای شغل آزاد هستند. ۴۱ درصد از

نمونه مطالعاتی دارای تحصیلات سیکل هستند و بیش از ۷۳ درصد از جمعیت پرسشگری شده متولد شهرستان‌های دورود و ازنا می‌باشند. ۶۵ درصد از حجم نمونه، متوسط هزینه ماهانه خود را بین پنج تا ۱۰ میلیون تومان معرفی کرده‌اند. اطلاعات تکمیلی در ارتباط با ویژگی‌های جمعیت حجم نمونه مورد مطالعه در جدول (۲) ارائه شده است.

هر یک از شاخص‌های ابعاد حکمروایی خوب و توسعه پایدار در جدول (۳) ارائه شده است. میزان آلفای کرونباخ کل برای پژوهش حاضر ۰/۸۲۳ محاسبه شده است.

جدول (۳): ضریب آلفای کرونباخ متغیرهای پژوهش (Source: Research findings, 2024)

ابعاد پژوهش	متغیرهای پژوهش	ضریب آلفای کرونباخ
حکمرانی خوب	مشارکت‌پذیری	۰/۸۴۰
	پاسخگویی	۰/۸۶۸
	مسئولیت‌پذیری	۰/۸۶۸
	قانونمداری	۰/۸۳۳
	توافق جمعی	۰/۸۳۷
	عدالت	۰/۸۸۲
	شفافیت	۰/۸۳۹
	اثربخشی	۰/۸۷۶
	هوشمندسازی	۰/۷۰۶
	توسعه پایدار	محیطی - فیزیکی
اجتماعی - فرهنگی		۰/۸۴۶
اقتصادی - نهادی		۰/۸۰۵
کل		۰/۸۲۳

طبق اطلاعات مندرج در جدول (۴) و نمودار (۱) میزان هر یک از متغیرهای حکمروایی خوب در منطقه حفاظت شده اشترانکوه محاسبه شده است. بر این اساس می‌توان بیان کرد متغیرهای مشارکت‌پذیری، قانونمداری، توافق جمعی و اثربخشی در مقیاس لیکرت متوسط محاسبه شده‌اند. همچنین متغیرهای پاسخگویی، مسئولیت‌پذیری، عدالت، شفافیت و هوشمندسازی در مقیاس لیکرت ضعیف محاسبه شده‌اند. بر این اساس می‌توان بیشترین میزان را مربوط به متغیر قانونمداری، سپس متغیر توافق جمعی و متغیر مشارکت‌پذیری دانست. کمترین میزان نیز مربوط به متغیر هوشمندسازی است.

در بررسی بعد توسعه پایدار میزان میانگین، انحراف معیار و ضریب تغییرات هر یک از متغیرهای آن به صورت جداگانه محاسبه شده است. طبق اطلاعات به دست آمده می‌توان ذکر کرد بیشترین میزان در بعد توسعه پایدار مربوط به متغیر اجتماعی - فرهنگی است. این متغیر طبق مقیاس لیکرت خوب محاسبه شده است. پس از آن متغیرهای محیطی - فیزیکی و اقتصادی - نهادی به ترتیب دوم و سوم هستند. هر دو متغیر محیطی - فیزیکی و اقتصادی - نهادی در مقیاس لیکرت متوسط محاسبه شده‌اند.

جدول (۲): مشخصات زمینه‌ای جمعیت نمونه منطقه پژوهش (Source: Research findings, 2024)

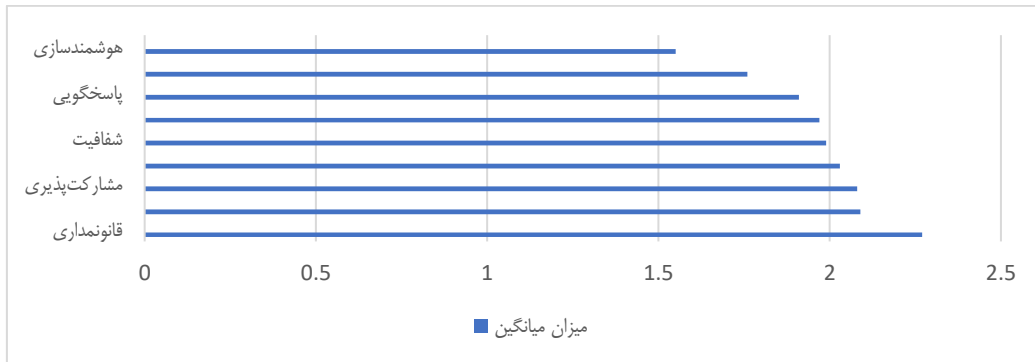
شاخص‌ها	تعداد	درصد	
سن	زیر ۳۰ سال	۱۱۶	۳۲/۲
	۳۰ تا ۴۵ سال	۱۴۹	۴۱/۴
	۴۵ تا ۶۰ سال	۷۳	۲۰/۳
	بالای ۶۵ سال	۲۲	۶/۱
جنسیت	مرد	۱۹۰	۵۲/۸
	زن	۱۷۰	۴۷/۲
وضعیت شغلی	شاغل	۱۲۱	۳۳/۶
	بیکار	۲۳۹	۶۶/۴
نوع شغل	آزاد	۳۳۴	۹۲/۸
	دولتی	۲۶	۷/۲
مکان تولد	این روستا/شهر	۲۶۴	۷۳/۳
	این شهرستان	۷۹	۲۲
	این استان	۱۵	۴/۲
	سایر استان‌ها	۲	۰/۵
میزان تحصیلات	بیسواد	۴۸	۱۳/۳
	سیکل	۱۵۱	۴۱/۹
	دیپلم و فوق دیپلم	۱۲۳	۳۴/۲
	لیسانس و فوق لیسانس دکتری و بالاتر	۳۸	۱۰/۶
وضعیت تاهل	مجرد	۸۱	۲۲/۵
	متاهل	۲۷۹	۷۷/۵
هزینه ماهانه	کمتر از ۵ میلیون تومان	۹۵	۲۶/۴
	۵ تا ۱۰ میلیون تومان	۲۳۶	۶۵/۶
	۱۰ تا ۲۰ میلیون تومان	۲۵	۶/۹
	بیشتر از ۲۰ میلیون تومان	۴	۱/۱
وضعیت مالکیت مسکن	مالک	۳۰۹	۸۵/۸
	مستاجر	۵۱	۱۴/۲

جهت بررسی تطبیقی هر یک از ابعاد پژوهش (حکمروایی خوب و توسعه پایدار) به بررسی میانگین، انحراف معیار و ضریب تغییرات هر یک از متغیرهای آن‌ها پرداخته شده است. میزان آلفای کرونباخ

اطلاعات تکمیلی در جدول (۵) و نمودار (۲) ارائه شده است.

جدول (۴): میانگین، ضریب تغییرات و انحراف معیار متغیرهای حکمروایی خوب (Source: Research findings, 2024)

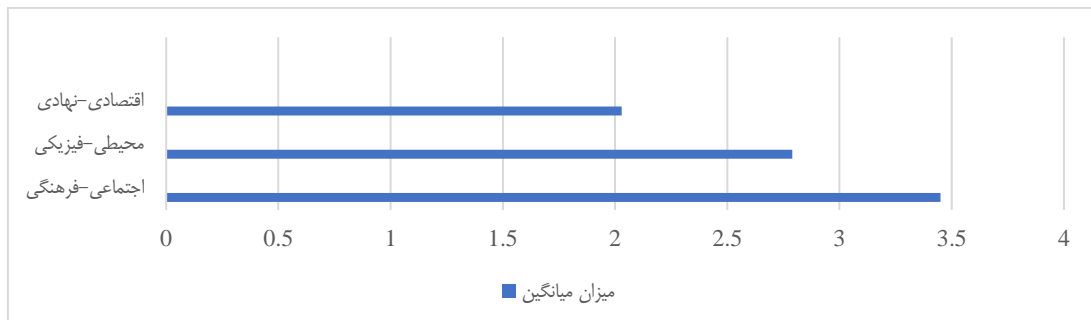
مقیاس	ضریب تغییرات	انحراف معیار	میانگین	متغیرهای پژوهش	ابعاد پژوهش
متوسط	۰/۳	۰/۶۳۷	۲/۰۸	مشارکت‌پذیری	حکمروایی خوب
ضعیف	۰/۳۴	۰/۶۵۸	۱/۹۱	پاسخگویی	
ضعیف	۰/۳۸	۰/۷۴۷	۱/۹۷	مسئولیت‌پذیری	
متوسط	۰/۳۶	۰/۸۲۱	۲/۲۷	قانونمداری	
متوسط	۰/۳۴	۰/۷۲۳	۲/۰۹	توافق جمعی	
ضعیف	۰/۳۵	۰/۶۲۲	۱/۷۶	عدالت	
ضعیف	۰/۳۵	۰/۷۰۱	۱/۹۹	شفافیت	
متوسط	۰/۲۸	۰/۵۷۸	۲/۰۳	اثربخشی	
ضعیف	۰/۲۲	۰/۳۴۷	۱/۵۵	هوشمندسازی	

نمودار (۱): میزان میانگین متغیرهای حکمروایی خوب طبق مقیاس لیکرت (Source: Research findings, 2024)

جدول (۵): میانگین، ضریب تغییرات و انحراف معیار متغیرهای توسعه پایدار (Source: Research findings, 2024)

مقیاس	ضریب تغییرات	انحراف معیار	میانگین	متغیرهای پژوهش	ابعاد پژوهش
متوسط	۰/۱۷	۰/۴۷۹	۲/۷۹	محیطی- فیزیکی	توسعه پایدار
خوب	۰/۱۵	۰/۵۳۵	۳/۴۵	اجتماعی- فرهنگی	
متوسط	۰/۲۸	۰/۵۷۸	۲/۰۳	اقتصادی- نهادی	

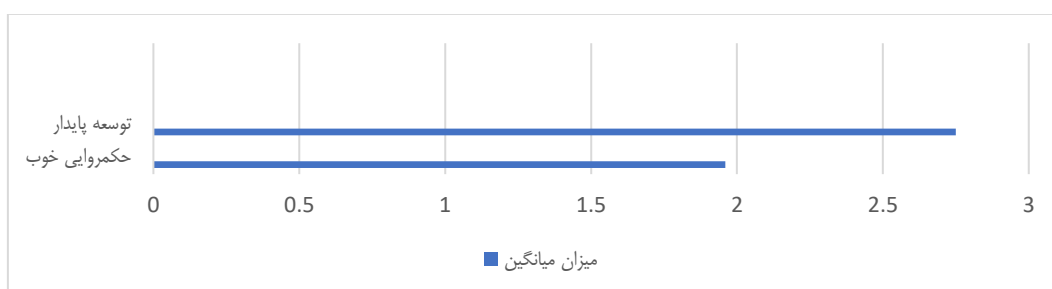

نمودار (۲): میزان میانگین متغیرهای توسعه پایدار طبق مقیاس لیکرت (Source: Research findings, 2024)

محاسبه شده است. بر اساس مقیاس لیکرت توسعه پایدار در منطقه مطالعاتی متوسط است. اطلاعات کامل در این زمینه در جدول (۸) و نمودار (۳) ارائه شده است.

جدول (۸): میزان حکمروایی خوب و توسعه پایدار در منطقه مطالعاتی (Source: Research findings, 2024)

مقیاس	میانگین	ابعاد پژوهش
ضعیف	۱/۹۶	حکمروایی خوب
متوسط	۲/۷۵	توسعه پایدار

نمودار (۳): میزان حکمروایی خوب و توسعه پایدار در منطقه مطالعاتی بر اساس مقیاس لیکرت (Source: Research findings, 2024)

منظور از آزمون کلموگروف-اسمیرنوف استفاده شده است. با توجه به نتایج به دست آمده، نتایج آزمون کولموگروف-اسمیرنوف معنی‌دار نیست، بنابراین می‌توان از همبستگی Somers'd استفاده کرد. نتایج آزمون کولموگروف-اسمیرنوف در جدول شماره نه ارائه شده است.

پس از بررسی تک تک متغیرهای مورد مطالعه در پژوهش، جهت پاسخ به سوالات پژوهش مبنی بر این که میزان حکمروایی خوب و توسعه پایدار در منطقه حفاظت شده اشترانکوه چقدر است به بررسی میزان کل حکمروایی خوب و توسعه پایدار در محدوده مطالعاتی پرداخته شده است. بر این اساس میزان حکمروایی خوب در منطقه حفاظت شده اشترانکوه ۱/۹۶ محاسبه شده است که بر اساس مقیاس لیکرت در محدوده ضعیف جای می‌گیرد. همچنین میزان توسعه پایدار در منطقه حفاظت شده اشترانکوه ۲/۷۵

در خصوص دستیابی به هدف پژوهش مبنی بر نوع ارتباط بین حکمروایی خوب و توسعه پایدار در منطقه حفاظت شده اشترانکوه از ضریب همبستگی Somers'd استفاده شده است. از مفروضات انجام ضریب همبستگی Somers'd، نرمال نبودن داده‌ها و این که متغیرهای مورد بررسی هر دو ترتیبی باشند، است. برای این

جدول (۹): بررسی نرمال بودن یا نبودن جامعه آماری به کمک آزمون کولموگروف-اسمیرنوف (Source: Research findings, 2024)

منفی	مثبت	مطلق	انحراف معیار	سطح معناداری	
-۰/۰۴	۰/۱	۰/۱	۰/۴۹۹	۰/۰۰۱	حکمروایی خوب
-۰/۰۶	۰/۰۷	۰/۰۷	۰/۳۸۷	۰/۰۰۱	پایداری

قوی و به صورت مستقیم و مثبت است. این وضعیت نشان‌دهنده این است که دستیابی به توسعه پایدار در منطقه مذکور تحت تاثیر حکمروایی خوب قرار دارد. بنابراین با تحقق یافتن حکمروایی خوب در منطقه حفاظت شده اشترانکوه، مدیریت پایدار تحقق پیدا می‌کند. نتایج آزمون Somers'd در جدول (۱۰) ارائه شده است.

Somers'd برای تعیین ارتباط بین حکمروایی خوب و توسعه پایدار در میان ۳۶۰ شرکت کننده اجرا شد. همبستگی قوی و مثبتی بین حکمروایی خوب و توسعه پایدار وجود داشت که از نظر آماری معنی‌دار بود ($d=0.437$, $p \leq 0.01$). می‌توان چنین نتیجه گرفت که بین دو متغیر حکمروایی خوب و توسعه پایدار در منطقه حفاظت شده اشترانکوه همبستگی وجود دارد، و این همبستگی و رابطه،

جدول (۱۰): بررسی سطح ارتباط حکمروایی خوب و پایداری به کمک ضریب همبستگی Somers'd (Source: Research findings, 2024)

تعداد	ارزش	سطح معناداری	
۳۶۰	۰/۴۳۷	۰/۰۰۱	حکمروایی خوب
۳۶۰	۰/۴۳۷	۰/۰۰۱	پایداری

بحث

این پژوهش به منظور بررسی رابطه بین حکروایی خوب و توسعه پایدار در منطقه حفاظت شده اشترانکوه انجام شده است. نتایج نشان می‌دهد میزان حکروایی خوب در این منطقه ضعیف است. این امر به دلیل وجود نظام مدیریتی سنتی و فقدان انگاره‌های نظارتی است که در پژوهش (Poorahmad et al., 2018; Hadibegloo et al., 2018; Malekhoseini, 2017; Hekmatnia et al., 2017; Ladoni, et al., 2023) نیز چنین ذکر شده است. دومین دلیلی که می‌توان برای ضعف میزان حکروایی خوب در منطقه مورد مطالعه به آن اشاره کرد، پایین بودن و نبود اعتقاد به نظام مشارکتی در مدیریت منطقه است. از جمله موانع این امر می‌توان به عدم ارتقا مشارکت در نظام مدیریتی، وجود نظام مدیریتی قبیله‌ای- پدرسالارانه، نبود مشارکت در منطقه، وجود نظام متمرکز در ساختار مدیریت منطقه و عدم ارتقا سرمایه‌های اجتماعی و اعتمادسازی در بین مردم محلی اشاره کرد. عدم توانمند شدن و انسجام تشکل‌ها و تعاونی‌ها در سطح استان، عدم استفاده از توان و مهارت فارغ‌التحصیلان منابع طبیعی در ترکیب این تشکل‌ها و نبود ارتباط مستقیم بین مسئولان منابع طبیعی و جوامع محلی، مانع بزرگی در جهت ارتقاء سرمایه‌های اجتماعی و دستیابی به مدیریت مشارکتی محسوب می‌شود. از جمله دلایل ضعف مشارکت در این مناطق، می‌توان به میزان پایین سطح تحصیلات و عدم آگاهی و درک جوامع محلی به ویژه زنان در خصوص فواید منطقه حفاظت شده و پیامدهای ناشی از تخریب منابع آن اشاره کرد. در این باره می‌توان به همسو بودن نتایج با نتایج به دست آمده در پژوهش (Darmiani et al., 2015) اشاره کرد. (Najafikashkouli, 2021) نیز در پژوهش خود زنان را عامل اصلی انتقال فرهنگ و سواد محیط‌زیستی به نسل‌های آینده می‌داند و ذکر می‌کند اگر فرهنگ محیط‌زیستی در مادران درونی شود، به خوبی می‌توانند این مفاهیم را به فرزندان خود انتقال دهند. تدوین و اجرای مناسب برنامه‌های حفاظتی در اصلاح و احیای منابع طبیعی، ضمن کاهش تخریب اکوسیستم و منابع طبیعی منطقه، متضمن توسعه پایدار و مشارکت جوامع محلی است. یکی از امور مهم در دستیابی به مدیریت مشارکتی، تمرکززدایی است. نبود سیاست تمرکززدایی، مانعی برای اجرای مدیریت مشارکتی محسوب می‌شود. همچنین آگاهی بخشی‌های صحیح و قانونی در زمینه منابع طبیعی موجب می‌شود تا مردم نسبت به آن چه باید برای زندگی و حیات خود حفظ کنند، آگاهی

یابند. هنگامی که مردم آگاه باشند که منابع طبیعی جز متعلقات آن‌ها است و بر این موضوع از منظر حقوق شهروندی توجه نمایند، بی‌شک در حفظ و حراست از آن‌ها تلاش خواهند کرد؛ در این خصوص نتایج پژوهش حاضر با نتایج به دست آمده در پژوهش‌های (Padash et al., 2010; Mohseni et al., 2018; Ordonez, 2021; Yunitawati & Clifton, 2021; Bernat & Clifton, 2021) همسو است. از جمله دلایل دیگر ضعف میزان حکروایی در منطقه حفاظت شده اشترانکوه، می‌توان به وجود نظام اطلاعاتی ضعیف و غیرشفاف، برخوردار نبودن فناوری اطلاعات از جایگاه مناسب در بین مردم و دولت، عدم توجه یا آشنایی کافی مسئولان و مدیران دولتی به حوزه فناوری اطلاعات در خصوص افزایش آگاهی‌رسانی به مردم در ارتباط با فواید و کارکردهای منطقه حفاظت شده، وجود نقص و کاستی از لحاظ فنی و محتوایی (عدم توضیحات تکمیلی در ارتباط با طرح‌ها و شیوه‌های مدیریتی و پروژه‌های در دست اجرا در منطقه حفاظت شده) در پروژه‌های اطلاع‌رسانی و بالا بودن هزینه‌های مربوط به تهیه تجهیزات سخت‌افزاری و ملزومات فناوری اطلاعات مورد نیاز در مدیریت منطقه حفاظت شده اشاره کرد. بر این اساس توجه به امر آموزش و کاربرد فناوری اطلاعات باید جز برنامه‌های اصلی دستیابی به مدیریت پایدار مناطق حفاظت شده قرار گیرد. از جمله دلایل دیگری که می‌توان برای ضعف در بعد حکروایی خوب در منطقه حفاظت شده اشترانکوه بیان کرد، می‌توان به عدم کفایت هوشمندسازی در منطقه، ضعف و نارسایی در ارتباطات و فناوری محلی، بین مردم و مدیران و نبود یک تعریف واضح و مشخص از نظام اطلاعاتی و ارتباطی مدرن در منطقه اشاره نمود. در این باره نتایج این پژوهش با نتایج به دست آمده در پژوهش (Hadibegloo et al., 2018; Nikandish et al., 2019;) همسو است. (Mohseni et al., 2018) همخوانی دارد. عدم وجود یک نظام مدیریتی پاسخگو و قانونمدار نیز از جمله عواملی است که منجر به ضعف حکروایی خوب در منطقه مطالعاتی گشته است؛ در این خصوص نتایج پژوهش (Hekmatnia et al., 2017;) همسو است. (Roostaei et al., 2017) با نتایج به دست آمده در این تحقیق همسو است. در میان متغیرهای مورد بررسی توسعه پایدار به ترتیب متغیر اجتماعی- فرهنگی، محیطی- فیزیکی و اقتصادی- نهادی بیشترین میزان را در راستای دستیابی به توسعه پایدار در منطقه حفاظت شده اشترانکوه به خود اختصاص داده‌اند. در این باره نتایج تحقیق حاضر با نتایج پژوهش (Trisic et al., 2021;) همسو است.

گونه‌های گیاهی به عنوان سوخت و یا سوزاندن و زغال کردن آنها برای فروش است، بر این اساس توسعه مکانیسم‌های نظارتی، نظیر افزایش تعداد محیط‌بانان، توسعه دوربین‌های هوشمند و غیره برای حفاظت موثرتر از زیستگاه‌ها و گونه‌های گیاهی و جانوری منطقه، لازم و ضروری است. در حال حاضر سازمان‌های مختلف، به فعالیت‌های متفاوت در این منطقه مشغول هستند (سازمان میراث فرهنگی، شهرداری‌ها، استانداری، سازمان گردشگری، وزارت راه و شهرسازی و غیره). طراحی نظام مدیریت یکپارچه با حضور ذی‌نفعان مختلف در کنار سازمان محیط‌زیست، جهت جلوگیری از ناپایداری گسترده و به هم خوردن تعادل اکولوژیکی منطقه ضروری است. یکی از مشکلات اساسی در منطقه حفاظت شده اشترانکوه تخصیص بودجه پایین به امور توسعه‌ای و حفاظتی است. این امر موجب شده که مسئولان محلی از یک سو توانایی اجرای به موقع طرح مدیریتی منطقه را نداشته باشند و از سوی دیگر برای انجام سایر امور مدیریتی و اجرایی با نقصان‌های متعددی روبرو باشند. با توجه به نتایج به دست آمده در این پژوهش متغیر عدالت و هوشمندسازی ضعیف‌تر از سایر متغیرهای مورد بررسی نشان داده شده‌اند. بر این اساس لازم است عدالت در به کارگیری منابع انسانی به گونه‌ای که از زنان نیز در ساختار مدیریتی این منطقه استفاده شود، انجام گیرد؛ همچنین در توزیع و توسعه خدمات محلی و فرصت‌های شغلی به عدالت‌محوری توجه شایانی گردد. در خصوص بهبود وضعیت متغیر هوشمندسازی در منطقه لازم است مکانیزم‌های کنترلی و مراقبتی مانند استفاده از سنسورهای نظارتی و امنیتی برای جلوگیری از شکار غیرمجاز و چرای بی‌رویه، سنسورهای اندازه‌گیری پارامترهای محیطی مانند رطوبت و دما برای جلوگیری از وقوع آتش‌سوزی‌های احتمالی و سنسورهای شمارنده برای کنترل هر چه بیشتر تعداد اتومبیل‌های ورودی گردشگران به منطقه را مورد توجه قرار داد. با توجه به نتایج کسب شده، پیشنهاد می‌شود پژوهشگران بعدی پژوهش‌های خود را در راستای بررسی ارزیابی میزان اثربخشی طرح‌های جامع مدیریتی مناطق حفاظت شده، امکان‌سنجی توسعه فناوری‌های جدید (پهپادها، سنسورها و غیره) در خصوص نظارت بر مناطق حفاظت شده و بررسی راهکارهای عملی مشارکت اجتماعات محلی و سازمان‌های غیردولتی در حفظ مناطق حفاظت شده به انجام برسانند.

(Farzaneh, 2020) که بیان می‌کنند پایداری اجتماعی بیشترین میزان را در دستیابی به توسعه پایدار به خود اختصاص می‌دهد، همخوانی دارد. نتایج حاصل از انجام این پژوهش نشان دهنده آن است که رابطه مستقیم و معناداری بین حکمروایی خوب و توسعه پایدار در منطقه مورد مطالعه وجود دارد. بر این اساس می‌توان چنین استدلال کرد که دستیابی به توسعه پایدار در منطقه حفاظت شده اشترانکوه تحت تاثیر میزان حکمروایی خوب قرار دارد. در این خصوص نتایج به دست آمده با نتایج تحقیقات (Zoungrana et al., 2023; Zapelini, 2024; Fisher et al., 2023; Sena-Vittini et al., 2023; Huber et al., 2023) همخوانی دارد. تحقیقات مذکور به وجود رابطه مستقیم بین حکمروایی خوب و توسعه پایدار اذعان کرده‌اند.

از جمله محدودیت‌های این پژوهش می‌توان به مواردی همچون عدم دسترسی آسان و سریع به اجتماعات محلی به دلایل وسعت منطقه و فاصله مکانی روستاهای مورد مطالعه از یکدیگر، صعب‌العبور بودن و نامطلوب بودن مسیرهای دسترسی به برخی روستاها، موضع‌گیری مدیران در خصوص آرایه اطلاعات کافی، دسترسی کم به داده‌ها و اطلاعات مورد نیاز، عدم دانش کافی اجتماعات محلی و مدیران منطقه، وجود موانع طبیعی و جغرافیایی در بازدیدهای میدانی از نقاط مختلف منطقه اشاره کرد.

جمع‌بندی

با شدت یافتن تخریب زیستگاه‌ها، برداشت بی‌رویه از منابع طبیعی، کاهش تنوع‌زیستی، افزایش اثرات تغییر اقلیم و مدیریت نادرست منابع طبیعی، توجه به شیوه‌های نوین و کارآمد مدیریتی جهت دستیابی به توسعه پایدار در مناطق حفاظت شده اهمیتی دوچندان یافته است. با توجه به آن‌چه گفته شد، پیشنهاد می‌شود در وهله اول، سیاستگذاران و تصمیم‌گیران سازمان‌های مرتبط در توسعه مناطق حفاظت شده از جمله منطقه اشترانکوه، از رویکردهای علمی، مثل رویکرد حکمروایی خوب در اداره این مناطق استفاده کنند تا به توسعه پایدار دست یابند. چرا که این رویکرد با بهره‌گیری از متغیرهایی همچون مشارکت‌پذیری، قانونمداری، پاسخگویی، توافق جمعی، اثربخشی، شفافیت، مسئولیت‌پذیری، عدالت و هوشمندسازی، نه تنها مانع از گردشگری بی‌رویه، چرای غیراصولی و تخریب اکوسیستم خواهد شد، بلکه باعث بهبود کیفیت اداره این منطقه شده و پایداری در ابعاد مختلف را افزایش می‌دهد. یکی از مشکلات منابع طبیعی در زاگرس بهره‌گیری از

منابع

- Abdali, A., Zabihi, H., & Majedi, H. 2019. Explaining the conceptual framework of good urban governance based on integrated urban management (case example: Tehran metropolis). *New attitudes in human geography*, 12: 294-309 [In Persian].
- Abedi Servestani, A. 2015. Islamic Rural Councils Participation in Natural Resources Conservation: An Investigation in Protection Areas in Fars Province. *Geographic Research*, 30: 17-34 [In Persian].
- Ardakani, T., Mikaeli, A.R., Salmanmahini, A., & Mohammadzadeh, M. 2021. Enhancement of Visited Areas Management Based on Ecotourism Management Key Strategies. *Environmental sciences and technology*, 23: 17-27 [In Persian].
- Bennet, N.J., & Dearden, PH. 2014. Why local people do not support conservation: Community perception of marine protected area livelihood impacts, governance and management in Thailand. *Marine Policy*, 44: 107-116.
- Bernat, M.J.G., & Clifton, J. 2021. A governance analysis of Guatemala's first recognized marine protected area: The Wildlife Refuge of Punta de Manabique (RVSPM). *Marine Policy*, 127: 103626.
- Bimonte, S., & Stabile, A. 2024. Protected areas and the environmental Kuznets Curve in European countries. *Forest Policy and Economics*, 161: 103186.
- Darmiani, N., Kiadaliri, H., Bijani, M., & Veisanloo, F. 2015. Affecting Factors on Participation of Forests Rural Dwellers toward Oshtorankooh Forests Management in Doroud Township, Iran. *Environmental science*, (13)3: 51-62 [In Persian].
- Fadaei, E., Mirsanjari, M.M., & Amiri, M.J. 2020. Modeling of Ecosystem Services based on Land Cover Change and Land Use Using InVEST Software in Jahannama Conservation Area (Case: Carbon Sequestration Ecosystem Service). *Town & Country Planning*, 12: 153-173 [In Persian].
- Faghihabibi, A. 2020. Good environmental governance and sustainable development. *Political studies of the world*, 10(3): 297-313 [In Persian].
- Farzaneh, H. 2020. Evaluation of social sustainability in Iran's development plans based on the strategic sustainable development framework. *Applied studies in social sciences and sociology*, 13: 13-54 [In Persian].
- Fisher, J., Aleen, S., Woome, A., & Crawford, A. 2023. Protected areas under pressure: An online survey of protected area managers regarding social and environmental conservation target attainment and stakeholder conflicts. *World Development Sustainability*, 3: 100084.
- Gordon, J.E., Crofts, R., Gray, M., & Tormey, D. 2021. Including geoconservation in the management of protected and conserved areas matters for all of nature and people. *Geoheritage and Parks*, 9: 323-334.
- Guggisberg, S., Jaeckel, A., & Stephen, T. 2021. Transparency in fisheries governance: Achievements to date and challenges ahead. *Marine Policy*, 126.
- Hadibegloo, H., Sarvar, R., & Noori, A. 2018. Explanation of good governance of good urban governance with emphasis on location smart growth; case study: city of Tehran. *Urban management*, 52: 189-204 [In Persian].
- Haririan Tavakoli, E., Farasatkah, M., Shirzad Kebria, B., & Hamidifar, F. 2022. The Transition from State-Centered Governance to Good Governance in Higher Education: A Grounded Theory Study. *Research and planning in higher education*, 28: 43-68 [In Persian].
- Hekmatnia, H., Mousavi, M.N., Afshani, A.R., & Maleki, M. 2017. Analysis of urban good governance in Iran (Case study: Ilam city). *Geographical analysis of space*, 24: 143-152 [In Persian].
- Hosseini, S.F. 2021. The Quantification of Landscape Metrics in the Protected Areas: The Case Study of Sorkhabad Protected Area, Zanjan Province, Iran. *Town & Country Planning*, 13: 545-565 [In Persian].

- Huber, J.M., Newig, J., & Loos, J. 2023. Participation in protected area governance: A systematic case survey of the evidence on ecological and social outcomes. *Environmental Management*, 336: 117593.
- Jafari, A., Mortazavi, S. & Hosseini, S.H. 2023. Investigati on the Effectiveness of Protected Areas in Hyrcanian Forests, Iran. *Ecology of Iranian Forests*, 10: 10-29 [In Persian].
- Kheyri, E., Morovati, M., Neshat, A., & Siahati, GH.R. 2021. Identifying Potentials and Compiling a Strategic Tourism Development Plan Using the Integrated Approach of SWOT and AHP Analysis (Case study area: Oshtorankh Protected Area). *Environmental sciences and technology*, 23: 3-16 [In Persian].
- Khodaverdizadeh, M., Khalilian, S., Hayati, B., & Pishbahar, E. 2014. Estimation of Monetary Value of Functions and Services in Marakan Protected Area with Choice Experiment Method. *AESI*. 10: 267-290 [In Persian].
- Ladoni, A., Pour Ahmad, A., Ziyari, K., Farhoudi, R., Zanganeh Shahraki, S. 2023. Integrated coastal zone management with a good governance approach (Kish Island case example). *Applied Research of Geographical Sciences*, 23: 259-277 [In Persian].
- Liryaei, L. Avatefi Hemmat, M., & Jahani, A. 2022. An Introduction to Ethnozoology with Examples of Ethnozoological Knowledge of Local Communities Adjacent to the Oshtoran-Kuh Protected Area in Lorestan Province. *Indigenous Knowledge Iran*, 8: 297-342 [In Persian].
- Lockwood, M. 2010. Good governance for terrestrial protected areas: A framework, principles and performance outcomes. *Environmental Management*, 91: 754-766.
- Mafigholami, D., & Mahmoodi, B.A. 2015. Application of FAHP method in prioritizing factors of destruction of protected areas (Case study: Oshtoran-Kuh protected area of Lorestan Province). *International conference on architecture, urban planning, civil engineering, art and environment*. Tehran. Iran.
- Majnonian, H. 1993. National parks and protected areas (values and functions). *Environmental Protection Organization*.
- Majnonian, H. 2000. Protected areas of Iran (fundamentals and protection measures of parks and areas. *Environmental Protection Organization*.
- Majnonian, H. 2003. Protected areas and sustainable development. *Environmental Protection Organization*.
- Malekhoseini, A. 2017. A review of the role of good urban governance in the management and planning of tourism in Semnan. *New attitudes in human geography*, (9)3: 2-23 [In Persian].
- Mododi Arkhodi, M., Ferdowsi, S., & Boroumand, R. 2021. Investigating the effects of tourism in protected areas (case study: Shaskouh Protected Area, South Khorasan). *Geography and regional development*, 19: 263-291 [In Persian].
- Mohseni, F., Sabzghabaei, GH.R., & Dashti, S. 2018. Assessment of Management Effectiveness of Protected Areas for Sustainable Development (Case Study: Dez, Shimbar, Koraii). *Geography and Sustainability of Environment*, 28: 99-111 [In Persian].
- Momeni, M., & Imeni Gheshlagh, S. 2019. The role of protected areas in the development of ecotourism (Case Study of Miankaleh Wildlife Refuge Using SWOT Model). *Geography and human relations*, 2: 369-387 [In Persian].
- Moradipour, F., Yamani, M., & Moradi, A. 2023. Geobiodiversity Assessment of Oshtorankuh Region Based on GBI Index. *Geography and Environmental Sustainability*, 13: 71-89 [In Persian].
- Najafi Kashkouli, S. 2021. The role of women in achieving and protecting the environment. *law dude*, 17: 1029-1044 [In Persian].
- Nikandish, A., Dashti, S., & Sabzghabaei, GH.R. 2019. Environmental risk assessment for sustainable development in national parks and protected areas (Case study: Dez National Park and Protected Area). *Geography and environmental hazards*, 8: 43-63 [In Persian].

- Nowjavan, M.R. 2018. Zagros and Space Identity. *Geography and Environmental Planning*, 28: 165-176 [In Persian].
- Ordonez, C. 2021. Governance lessons from Australian local governments for retaining and protecting urban forests as nature based solutions. *Nature-Based Solutions*, 1: 100004.
- Padash, A., Nabavi, S.M.B., Dehzad, B., Jouzi, A., & Moradi, N. 2010. Strategic Planning to Develop Environmental Conservation in Marine Protected Areas (Case Study: Mond Protected Area- Bushihr Province). *Environmental Researches*, 1: 53-66 [In Persian].
- Payste, M., Kolahi, M., & Omranian Khorasani, H. 2022. Promoting Natural Resource Management with an Emphasis on Good Governance. *Rangeland*, 16(1): 140-157 [In Persian].
- Poorahmad, A., Piri, E., Mohammadi, Y., Parsa, S., & Heydari, S. 2018. Good Urban Governance in Urban Neighborhoods (Case: Marivan City). *IUESA*, 6 (24) :81-98 [In Persian].
- Rahimi, E., & Barghjelveh, SH. 2020. Zoning of Oshtrankou Protected Area Using Multi-criteria Evaluation and K-MEANS Clustering Algorithm. *Environmental Researches*, 21: 43-60 [In Persian].
- Rodriguez, D.R., Merkohasanaj, M., & Lopez, I. 2019. Social and economic sustainability of multiple-use marine protected areas in Spain: A mixed methods, multi-scale study. *Ocean & Coastal Management*, 171: 47-55.
- Roostaei, SH., Pourmohammadi, M.R., & Ghanbari, H. 2017. The Role of urban good governance structure to create smart cities (Case study: Municipality of Tabriz). *Research and urban planning*, 31: 123-146 [In Persian].
- Safarialamouti, P., Karimidehkordi, E., & Aazami, J. 2022. Analyzing Biodiversity Management Challenges in the Sorkhabad Protected Area of the Zanjan Province, using a Grounded Theory study. *Natural Environmental Hazards*, 11: 59-76 [In Persian].
- Sena-Vittini, M., Gomez-Valenzuela, V., & Ramirez, K. 2023. Social Perception and Conservation in Protected areas: Taking stock of the literature. *Land Use Policy*, 131: 106696.
- Shabani, A., Habibzadeh, N., & Hoseinighomi, M.M. 2017. Determining the priority of wildlife corridors between the protected areas of East Azarbaijan province. *Geography and environmental sustainability*, 23: 67-82 [In Persian].
- Sheikhakbari Mehr, R., Khalili, Z., Asri, Y., & Ramezani, M. 2023. Biodiversity, Endemism and Conservation Status of Plant Species in the Palang-Dareh Protected Area, Qom Province. *Environment & Interdisciplinary Development*, 81: 44-61 [In Persian].
- Sobhani, P., & Danehkar, A. 2023. The trend of land use changes and the level of ecological risk in the Hara Protected Area. *Sustainable Development of Geographical Environment*, 5: 1-19 [In Persian].
- Soltanizoghi, A., Serajaldin, A., & Fattahi Ardakani, A. 2019. Evaluation and prioritization of management strategies of protected areas in Hamadan province. *Environmental science*, 45: 625-643 [In Persian].
- Swapan, M.S.H. 2016. Who participation and who doesn't? Adapting community participation model for developing countries. *Cities*, 53: P 70-77.
- Tabibian, S. 2022. Investigation of Ecological Attractions of Protected Areas Around Tehran with Emphasis on Tourism Carrying Capacity, Case Study: Varjin. *Urban Ecology Researches*, 13: 2-22 [In Persian].
- Trisic, I., Stetic, S., Maksin, M., & Blesic, I. 2021. Perception and Satisfaction of Residents With the Impact of the Protected Area on Sustainable Tourism – the Case of Deliblatska Pescara Special Nature Reserve, Serbia. *Geographica Pannonica*, 24:(4) 317-325.
- Unterhitzenberger, CH., & Moeller, D. 2021. Fair project governance: An organizational justice approach to project governance. *Project Management*, 39: 683-696.
- Yousefi, M., Ashrafi, S., Kafash, A., & Davar, L. 2016. Protected area coverage for terrestrial biomes in Iran.

Natural environment, 69: 581-595 [In Persian].

- Yunitawati, D., & Clifton, J. 2021. Governance in the early stages of marine protected area development: A case study of Nusa Penida District Marine Conservation Area, Indonesia. *Marine policy*, 127:103653.
- Zapelini, C. 2024. Environmental, social, and management aspects in a hotspot: Interaction networks between marine protected areas. *Ocean & Coastal Management*, 251: 107068.
- Ziaei, M., & Madani, M. 2016. Good governance in the tourism of protected areas: with an emphasis on the special places of Yazd province. *Tourism and leisure*, (3)6: 25-38 [In Persian].
- Zoungrana, A., Canniere, C.D., Cisse, M., Batino, B.A., Traore, S., & Visser, M. 2023. Does the social status of farmers determine the sustainable management of agroforestry parklands located near protected areas in Burkina Faso. *Global Ecology and Conservation*, 44: e02476.